



HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Mitä sinulle kuuluu? – Taustatieto kansio
työkalu lastensuojelussa

Sakari Vaikkinen

Kansalaistoiminnan- ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 05 / 2014

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Sakari Vaikkinen	Sivumäärä 22 ja 28 liitesivua
Työn nimi Mitä sinulle kuuluu? – Taustatieto kansio, työkalu lastensuojelussa.	
Ohjaava(t) opettaja(t) Tarja Jukkala	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Sos – Lapsikylän Nuorisokoti / Jussi Kuronen	
Tiivistelmä <p>Ajatus opinnäytetyöhön sain työelämästä ja omista työelämän kiinnostuksen kohteista. Toiminnallinen opinnäytetyöni käsittelee nuoren itsensä kuulemiseksi tulemistä sekä omaohjaaja-suhdetta. Opinnäytetyön produktin taustalla on työelämälähtöinen tarve kehittää työväline tukemaan sijaishuollossa tehtävää lastensuojelutyötä. Produkti on suunnattu käytettäväksi kaikille Sos – lapsikylän nuorisokodin työntekijöille.</p> <p>Tämä opinnäytetyö toteutettiin vuosina 2013-2014. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää työväline tukemaan nuoren taustojen selvittämiseen ja nuoren kuulemiseen. Nuorelle annetaan kansion kautta mahdollisuus tuoda oma mielipiteensä hänen tilanteeseensa ja kansion avulla voidaan luoda tavoitteita nuoren tulevaisuuteen yhdessä omaohjaajan kanssa.</p> <p>Valmiissa produktissa käsitellään nuoren elämää kysymysten ja tehtävien kautta. Raportissa käydään läpi nuoren elämän osa – alueita niiden taustalla olevaa teoriapohjaa. Raportissa käsitellään lastensuojelua, sijaishuoltoa ja produktin valmistamisen vaiheita.</p>	
Asiasanat Lastensuojelu, sijaishuolto, lapsen osallisuus, omaohjaaja suhde	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Sakari Vaikkinen	Number of Pages 22 and 28 appendixes
Title Tell us about yourself – Tool for child welfare	
Supervisor(s) Tarja Jukkala	
Subscriber and/or Mentor Sos – Lapsikylän Nuorisokoti / Jussi Kuronen	
Abstract <p>The idea of thesis is based on my work and my interests in work. Thesis handles development of hearing youth in their own terms and relationship on their own director. Product of thesis is based on work life and the need to develop tools for support of child welfare. Product is aimed for all the workers in Sos - Lapsikylä.</p> <p>This thesis was produced during years 2013-2014. The main purpose of our thesis was to develop a tool for resolve youth background and hear youth on their own terms. Product gives youth an opportunity to have own opinion on their situation and with the product creates opportunity to plan their future with help of their own director</p> <p>Final product contains questions and tasks of life of a youth. Report explains the sections of product and the basic theory of these sections. Report also includes child welfare, foster care and phases of creating the product.</p>	
Keywords Child welfare, foster care, child participation,	

Sisällys

1 JOHDANTO	5
2 SOS – LAPSIKYLÄ	7
2.1 Sos – Lapsikylän Nuorisokoti Vaajakoski	8
3 LASTENSUOJELU	8
3.1 Sijaishuolto	9
3.2 Sijaishuollon prosessi	10
3.3 Huostaanotto	11
4 OMAHOITAJA JA LAPSI	11
4.1 Lapsen osallisuus	12
5 PRODUKTI	13
5.1 Perhe ja sosiaaliset suhteet	14
5.2 Koulu	15
5.3 Arki	15
5.3.1 Harrastukset	16
5.3.2 Arjen jaksaminen	16
5.3.3 Päihteet	16
5.4 Tulevaisuuden suunnitelmat	16
6 PROSESSIN KULKU JA ARVIOINTI	17
7 POHDINTA	18
7 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ	6
8 LÄHTEET	20

1 JOHDANTO

Lapsella on oikeus turvalliseen kasvuympäristöön ja monipuoliseen kehitykseen. Aikuisen läsnäolo sekä lapsen huomioiminen ja aikuisen luoma turvallisten kasvuolosuhteiden saaminen ovat tärkeitä asioita lapsen kehityksen ja kasvun kannalta. Laste tulee kuulla häneen itseensä liittyvissä asioissa ja antaa hänelle mahdollisuus vaikuttaa asioihinsa. Mitä tärkeämmästä lapsen elämään liittyvästä asiasta on kysymys, sitä enemmän painoarvoa lapsen omalle mielipiteelle tulee antaa punnittaessa eri ratkaisuvaihtoehtoja. (Räty, 2012, 163-164).

Lastensuojelun tarve on nostanut päätään jo useiden vuosien ajan. Vuoden 2011 aikana oli huostassa 10 535 lasta. Kiireellisesti sijoitettiin vuoden aikana yhteensä 3 867 lasta. Huostassa olleiden lasten määrä lisääntyi edellisvuodesta vajaa 3 prosenttia. Kiireellisesti sijoitettuja oli 13 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos).

Opinnäytetyöksi valikoitui sijaishuolto lastensuojelussa syystä että, olen opiskeluaikani työkennellyt useissa eri nuorisokodeissa. Olen huomannut uuden nuoren saapuessa, kuinka tärkeää nuoren on saada kertoa omista asioistaan, ja kuinka tärkeää taustojen selvittäminen on hyvän hoitosuhteen luomisessa. Useissa nuorisokodeissa työskentelyäni, huomasin kuinka rajalliset tiedot nuoresta on heidän saapuessaan nuorisokodin asiakkaiksi.

Opinnäytetyön tarpeen kartoittaminen tapahtui aluksi omien havaintojen ja ajatustemme pohjalta, jonka jälkeen lähdettiin tutkimaan työyhteisön käyttämiä työvälineitä. Huomasimme paikallisen tarpeen yhdessä työryhmän kanssa päädyimme, että toteutan opinnäytetyönä heille produktin, joka toimii heillä työvälineenä nuoren asioista keskusteltaessa. Produktin ajatuksena on saada tietää nuoren asioista hänen itsensä kertomana sekä saada selville nuoren ajatusmaailmaa hänelle tärkeistä asioista. Produktissa on kysymyksiä ja tehtäviä nuoren elämään liittyen. Kysymysten pohjalta

[Type text]

saadaan parempi kuva nuoren asioista hänen itsensä kertomana. Kysymyksiin ei ole oikeita tai vääriä vastauksia vaan nuori voi vastata haluamallaan tavalla. Vastausten perusteella voidaan yhdessä nuoren kanssa miettiä hänen mahdollisia kehittämiskohteita ja hahmotella nuoren tulevaisuuden suunnitelmia.

Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö. Opinnäytetyössäni kerron lastensuojelusta, sijaishuollosta ja sijaishuollon prosessista. Pyrin kertomaan myös, miksi mielestäni opinnäytetyölleni on tarvetta sijaishuollon parissa työskenteleville työntekijöille. Produktiin valikoituvat aihealueet tulen myös perustelemaan tässä työssäni. Kerron myös omaohjaajan ja nuoren välisen suhteen tärkeydestä sekä lapsen osallisuudesta.

2 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

Minulle oli jo alussa selvää, että haluaisin tehdä toiminnallisen opinnäytetyön. En siksi, että luulin pääseväni helpommalla, vaan siksi, koska olen ihmisenä enemmän tekijä kuin kirjoittaja. Toiminnallinen opinnäytetyö oli minulle vieras käsite ennen työni aloittamista.

Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä. Se voi alasta riippuen esimerkiksi ammatilliseen käytäntöön suunnattu ohje, ohjeistus tai opastus. (Vilkkä, Airaksinen, 2003, 9).

Minun työssäni toiminnallinen osuus on produkti työelämään. Työelämästä saatu opinnäytetyöaihe tukee myös ammatillista kasvuasi. Usein väitetään, että työelämän muutokset menevät edellä ja koulutus laahaa perässä. Tomeksiannetun opinnäytetyön etu on myös siinä, että pääset peilaamaan tietojasi ja taitojasi sen hetkiseen työelämään ja sen tarpeisiin. (Vilkkä ym, 2003, 17).

[Type text]

3 SOS – LAPSIKYLÄ

Sos – lapsikylätyö alkoi Itävallassa toisen maailmansodan jälkeen Herman Gmeinerin toimesta. Sodan jäljiltä oli jäänyt paljon orpoja ja kodittomia lapsia. Sodan jäljiltä jäi myös paljon naisia, jotka olivat menettäneet kotinsa. Gmeineri sai idean yhdistää nämä kodittomat naiset ja orvoiksi jääneet lapset. Hän kiersi pyytämässä lahjoituksia kotien rakentamiseen ja vuonna 1949 perustettiin lahjoitusten turvin ensimmäinen lapsikylä Imstiin Itävaltaan. (Niemelä 2000, 10.) Viimeisten 60 vuoden aikana Sos – lapsikylätoiminta on laajentunut viidelle mantereelle, 133 maahan. Yli 500 lapsikylän lisäksi järjestöllä on yli tuhat erilaista toimintayksikköä: päiväkoteja, kouluja, nuorisokoteja sekä sosiaali-, koulutus- ja lääkintäkeskuksia. Eri puolilla maailmaa toimii myös hätäapuohjelmia, joilla tukea kohdennetaan kriisialueiden lasten ja perheiden auttamiseksi. Lapsikyliä perheiden tukemisen ohjelma auttaa myös vaikeuksiin joutuneita perheitä tavoitteenaan lasten laiminlyönnin ja hylkäämisen ehkäisy. (Sos-lapsikyla, mita-me-teemme, tyomme maailmalla, historia, 2014).

Suomessa Sos – lapsikylä on toiminut jo vuodesta 1966. Ensimmäinen Sos - lapsikylä perustettiin Espoon Tapiolaan. Tällä hetkellä Sos – lapsikylä on toimii Suomessa kuusi kappaletta. Sos – lapsikylän visio on, että jokainen lapsi kasvaa perheessä rakastettuna, arvostettuna ja turvassa. Missio on auttaa lasta ja nuorta kasvamaan perheessä. Sos – lapsikylän arvoihin kuuluu ”Rohkeus: me toimimme ja kehitämme innovatiivisesti toimintaamme. Uskallamme kyseenalaistaa, oppia ja toimia lasten ja nuorten parhaaksi. Sitoutuminen: pidämme lupauksemme sekä rakennamme lapsille ja nuorille hyvää elämää. Arvostamme kestäviä suhteita yhteistyökumppaneihimme. Luottamus: uskomme toisiimme ja kunnioitamme toistemme osaamista ja edistämme avointa vuorovaikutusta. Vastuullisuus: olemme luotettavia kumppaneita. Suurin vastuamme on taata lasten ja nuorten hyvinvointi ja hyvä huolenpito. Toimimme vastuullisesti kuntien, lahjoittajien ja

[Type text]

muiden yhteistyökumppaneidemme kanssa.” (Sos – lapsikyla, mita-me-teemme, tyomme suomessa, historia, 2014).

3.1 Sos – Lapsikylän Nuorisokoti Vaajakoski

Nuorisokoti toimii nuorten yhteisönä laitosmuotoisesti. Toimintaan kuuluu varsinainen nuorisokoti sekä nuorisokodin yhteydessä sijaitsevia asumisharjoitteluasuntoja. Vaajakoskella ja Jyväskylässä on itsenäistymisasuntoja sekä tukiperheyksikkö, jotka mahdollistavat turvalliset lähtökohdat itsenäistymiselle. Nuorisokodissa tilaa on 7 nuorelle. Ohjaajat toimivat nuorten omahoitajina. Omatoimisuuden ja itsenäistymisen harjoittelu kuuluvat arkiohjelmaan. Nuorten palaverissa muovataan yhteisön arvostuksia ja menettelytapoja.

SOS – nuorisokotien ensisijainen tehtävä on palvella lapsikylien tarpeita ja täydentää lapsikyliin sijoitettujen nuorten hoitomahdollisuuksia lapsikyläjärjestön piirissä. Ne ovat vaihtoehto lapsikylässä asumiselle erityisesti silloin, kun lapsikyläkodissa asuminen tuottaa ongelmia. Omien nuorisokotien merkitys lapsikylätyössä on siinä, että myöskään kriisitilanteessa lapsikylä ei halua hylätä nuorta, vaan pitää hänet omassa piirissään, ”saman katon alla”. (Niemelä, 2000, 73.)

Nuorisokotiin voidaan ottaa 13–17 -vuotiaita lyhyt- tai pitkäaikaista sijoitusta tarvitsevia nuoria. Nuorisokodin tavoitteena on nuorten itsenäistyminen turvallisten aikuisten tukemina. Nuorisokodissa käytetään yhteisökasvatuksellisia menetelmiä, joissa keskeisiä lähtökohtia ovat muunmuassa asioiden sopiminen yhdessä yhteisökeskusteluiden muodossa, yhteisten pelisääntöjen sopiminen, tasa – arvoisuus ja toisten kunnioitus. Nuoren elämänhallintaa tuetaan yhdessä tehden ja ryhmässä toimien, yksilöllisen ohjauksen lisäksi. (sos-lapsikyla, lastensuojelu, toimipisteet, nuorisokoti, 2014).

4 LASTENSUOJELU

Lastensuojelu tulee laajasti käsittää lasten suojeluksi, joka ei ole pelkästään sosiaaliviranomaisten asia, vaan koskee muitakin viranomaisia ja kaikkia kansalaisia. Lasten hyvästä kehityksestä riippuu koko yhteiskunnan tulevaisuus, joten siihen

[Type text]

panostaminen on olennaisen tärkeää. (Taskinen, 2007, 10). Lasten suojelu perustuu lapsen kansainvälisesti tunnettuihin oikeuksiin, joita ovat muunmuassa etusija erityiseen suojeluun, oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön sekä tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen. Lasten suojelun tavoitteena on turvata nämä oikeudet kaikille lapsille.

1. edistämällä lasten hyvinvointia
2. kehittämällä palveluja kasvatuksen tukemiseksi sekä
3. toteuttamalla lapsi – ja perhekohtaista lastensuojelua.

(Taskinen, 2007, 10).

Lastensuojelua on lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu. Lapsi – ja perhekohtaista lastensuojelua toteutetaan tekemällä lastensuojelutarpeen selvitys ja asiakassuunnitelma sekä järjestämällä avohuollon tukitoimia. Lapsi – ja perhekohtaista lastensuojelua ovat myös lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaisuohto ja jälkihuolto. (Räty, 2012, 4).

Lastensuojelun peruskivenä on lastensuojelulaki. Lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelulaissa on painotettu lapsen edun huomioonottamista viranomaisen kaikissa toimenpiteissä sekä vahvistettu lapsen edun toteutumista korostamalla lapsen oikeutta osallistumiseen ja erityiseen suojeluun sekä julkisen vallan velvollisuutta varata riittävät voimavarat perheelle ja lapselle palveluja järjestettäessä. (Räty, 2012, 1).

Lastensuojelun on oltava laadultaan sellaista, että se takaa lastensuojelun tarpeessa oleville lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen heidän tarvitsemansa avun ja tuen. (Räty, 2012, 35.)

4.1 Sijaishuolto

[Type text]

Lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan sekä huostaanotetun että kiireellisesti sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolelle. (Räty, 2012, 405). Sijaishuollon tarkoituksena on turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toiveiden mukaan. Sijoittava kunta on vastuussa siitä, että sijaishuoltopaikka on lapsen tarpeen mukainen. (sosiaaliportti, lastensuojelunkasikirja, tyoprosessi, sijaishuolto, 2014).

Lapsen siirtyminen sijaishuoltoon tulee toteuttaa hallitusti ja lasta järkyttämättä. Lapsen ikä ja kehitystaso on otettava huomioon ja hänen turvallisuuttaan on kaikin tavoin vahvistettava. (Taskinen, 2007, 80).

Siirtyminen sijaishuoltoon on usein iso asia kaikille. Lapsen elämä mullistuu ja usein kaikki arjen kuviot muuttuvat. Lapsi joutuu eroon vanhemmistaan ja joutuu sopeutumaan uuteen ympäristöön. Vaikka vanhemmat eivät olisi pystyneet huolehtimaan lapsesta, he ovat kuitenkin lapselle aina tärkeitä ihmisiä. Lapsi voi kokea syyllisyyttä siitä, että ei ole pystynyt auttamaan vanhempiaan ja siitä, että on jättänyt heidät yksin. (ensijaturvakotienliitto, asiaa, lastensuojelusta, mitä, huostaanotto, on, sijaishuolto, 2014) .

3.2 Sijaishuollon prosessi

Lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan sekä huostaanotetun että kiireellisesti sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. Lapsen sijaishuolto voidaan järjestää perhehoitona, laitoshoidona taikka muulla lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla. (Räty 2012, 405).

Lapsen sijaishuoltopaikkaa valittaessa on kiinnitettävä huomiota lapsen edun toteutumiseen, jolloin ratkaisevaa on se, missä lapsen tarpeenmukainen hoito ja huolenpito voidaan järjestää. Säännös ei aseta sijaishuoltopaikkaa etusijajärjestykseen, vaan ratkaisu valittavasta sijaihuoltopaikasta on tehtävä yksinomaan lapsen hoidon ja huolenpidon tarpeiden mukaisesti. (Räty 2012, 406).

Sijaishuollon muotoja ovat muunmuassa sosiaalilain mukaiset sijaiskodit ammatilliset perhekodit. Tässä tapauksessa keskityn sijaishuollon järjestämistä laitoshuollossa.

[Type text]

Lastensuojelulaitoksia, jossa voidaan järjestää lapsen sijaishuoltoa, ovat lastenkodit, nuorisokodit, vastaanottokodit ja koulukodit sekä muut näihin rinnastettavat lastensuojelulaitokset. Laitoshuoltoon sijoitetaan vaikeahoitoisia ja erityisosaamista edellyttäviä lapsia. (Saastamoinen, 2010, 8-9).

3.3 Huostaanotto

Huostaanotolla puututaan lapsen perustuslaissa säädettyihin oikeuksiin sekä toisaalta Euroopan ihmisoikeussopimuksen takaamaan perhe – elämän suojaan. Kysymys on myös lapsen oikeudesta riittävään suojeluun ja lapsen edun mukaiseen hoitoon ja huolenpitoon kaikissa olosuhteissa. (Räty 2012, 311).

Lapsi on otettava sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen huostaan ja järjestettävä hänelle sijaishuolto, jos:

puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä; tai

lapsi vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisellään. (Räty, 2012, 311).

5 OMAHOITAJA JA LAPSI

Omahoitaja tulee olemaan lapselle tärkein aikuinen sijaishuoltopaikassa. On siis tärkeää, että lapsen ja omahoitajan välille syntyy hyvä ja vahva luottamus suhde. Luottamus ja luotettavuus on kaiken inhimillisen vuorovaikutuksen tärkeä osa. Hoito – ja asiakassuhteissa ne ovat edellytyksinä hyvälle yhteistoiminnalle ja hyvälle hoidolle. On tärkeää, että työntekijä on luotettava ja asiakkaan luottamuksen arvoinen. Toisaalta on myös tärkeää, että asiakas kykenee luottamaan sekä yksittäiseen työntekijään että hoidossa yleisesti tavoiteltavaan asiakkaan hyvään. (Mattila, 2010, 23). Laitoksessa suoritettun työnjaon perusteella omahoitajalla on tietyissä rajoissa vastuu lapsen tai

[Type text]

nuoren hoitamisesta ja kasvattamisesta. Hän ei työskentele yksin, vaan yhteistyössä työryhmän ja kyseisen lapsen hoidossa tarvitsemiensa asiantuntijoiden kanssa.

Omahoitaja tarvitsee välttämättä yhteistyökumppaneita hoito ja kasvatussuunnitelman tekemiseen ja sen toteuttamiseen. Koko työryhmä osallistuu itse hoitoon ja kasvatukseen olemalla päivittäisessä vuorovaikutuksessa lapsen kanssa ja tekemällä lapsen kanssa hänen tarvitsemiaan toimenpiteitä. Kun kysymyksessä on korjaava hoito ja kasvatus, omahoitajasuhde on henkilökohtainen tunnesuhde, mikä tarkoittaa, että se on molemminpuoleinen ja vastavuoroinen. Se on ainutkertainen tunnesuhde. Se on aikuisen ja lapsen tai nuoren välinen suhde. Aikuisen tehtävänä tässä suhteessa on tarjota huolenpitoa, turvallisuutta ja luotettavuutta. (Kyrönseppä & Rautiainen, 1993, 101).

Jotta luottamussuhde saa hyvän alun, on tärkeää, että nuori saa ensikohtaamisesta mahdollisimman onnistuneen kokemuksen. Nuoren tulee kokea, että hänet huomiodaan ja häntä kunnioitetaan omana itsenään, persoonana. Jokaisen ihmisen persoonan kokonaisvaltainen kunnioitus on eettinen perusarvo. Kunnioitus ei saa jäädä näennäiseksi sanahelinäksi, vaan sen täytyy toteutua elämän ratkaisuissa ja vuorovaikutuksessa. Tämä kunnioitus kuuluu myös lapsen persoonalle. Lapsen kunnioittaminen ilmenee samoilla tavoilla kuin aikuistenkin kunnioittaminen: antamalla jokaiselle ihmiselle hänelle kuuluva elintila, arvostamalla hänen elämäntarinaansa, kohtelemalla häntä hyvin ja suojelemalla hänen perusoikeuksiaan. Lapsen kunnioittaminen ja arvostaminen ovat olennaisesti myös sitä, että pyritään lisäämään lapsen itsearvostusta ja omanarvontuntoa. Tämä edellyttää toiminnan mitoittamista siten, että lapsi pärjää siinä, sekä rohkaisun ja kannustuksen antamista, moitteiden välttämistä ja vähättelyn olemattomuutta. Jotta lapsen omanarvontunto kasvaa ja hänen itsetuntonsa vahvistuu, hän tarvitsee aikuisilta viestä siitä, että hän on juuri sellainen kuin hänet on tarkoitettu olemaan. Hänen elämällään on arvo ja tehtävä, ja hänen persoonansa on arvokas riippumatta hänen suorituksistaan. (Kyrönseppä ym. 1993, 49).

5.1 Lapsen osallisuus

[Type text]

Pieni lapsi on aina mahdollisuus, ja lapselle kaikki on mahdollista – hänellä on koko elämä edessään. Mahdollisuudet piilevät lapsessa potentiaalina. Niiden puhkeaminen kukkaan riippuu siitä, miten lasta osataan käsitellä, millaisia ympäristön virikkeitä käytetään ja miten lapsi opetetaan löytämään oma minuutensa, oma ainutlaatuisuutensa. Me aikuiset voimme vaikuttaa pienen lapsen kasvuun ja kehitykseen. Tehtävä on vaativa ja vastuullinen, mutta myös täynnä mahdollisuuksia. (Kempainen, 2000, 127).

Lastensuojelua toteutettaessa on selvittävä lapsen mielipide sekä otettava ne huomioon lapsen iän ja kehitystason edellyttämällä tavalla. Lapsen mielipide on selvittävä hienovaraisesti sekä siten, että tästä ei aiheudu tarpeettomasti haittaa lapsen ja hänen vanhempiansa tai muiden läheisten ihmisten välisille suhteille. Lapsen mielipiteen selvittämisen tapa ja pääasiallinen sisältö on kirjattava lasta koskeviin asiakirjoihin. (Räty, 2012, 63). Mitä tärkeämmästä lapsen elämään liittyvästä asiasta on kysymys, sitä enemmän painoarvoa lapsen omalle mielipiteelle tulee antaa punnittaessa eri ratkaisuvaihtoehtoja. (Räty, 2012, 164). Produktillani pyrin siihen, että nuori saa kertoa omista asioistaan, niin kuin itse ne näkevät. Tällöin mahdollistetaan paras mahdollinen alku hoitosuhteelle.

Lasten ja nuorten kanssa voidaan yhdessä nostaa esille positiivisia voimavaroja, joita on kaikissa ihmisissä. Ongelmien jatkuva vatkominen nakertaa itsetuntoa. Varsin usein aikuiset suhtautuvat nuorten ongelmiin liian älyllisesti tai voimakkaan emotionaalisesti. Näin toimittaessa ei jää tilaa mielikuvitukselle eikä huumorille. Lapsen ja nuoren itsetunnon kehittäminen ja vahvistaminen ovat kasvattajan tärkeimpiä tehtäviä. Niinpä lasten ja nuorten tulee saada runsaasti positiivista palautetta onnistumisen kokemuksistaan, ja heidän voimavaroihinsa on syytä kiinnittää erityistä huomiota. Kiitoksia ja kehuja ei kukaan voi saada koskaan liikaa. (Kempainen, 2000, 154).

6 PRODUKTI

Lapsuuden ja nuoruuden kasvuvaiheeseen liittyy usein hankauskohtia ja vaikeuksia. Kaikki tekevät virheitä. Valinnat ja hyvän elämänmuodon omaksuminen voivat olla

[Type text]

vaikeita. Joskus kasvuvuosien kivut ovat radikaalimpia kuin yleensä ja uhkaavat suista elämän raiteiltaan. (Mattila, 2010, 19).

Kun lapsen tai nuoren asiat ovat niin pois raiteiltaan, että hänet sijoitetaan sijaishuollon asiakkaana nuorisokotiin kokee hän lisää muutoksia elämässään. Sijaishuoltoapaikan työntekijät ovat tässä suuressa roolissa miten lapsi kokee tulevaisuuden näkymänsä.

Tämä opas on tehty sijaishuoltoapaikan ja lapsen väliseksi kommunikation helpottamiseksi, lapsen osallisuuden ja kuulemisen kehittämiseksi sekä hoitotyön aloittamisen helpottamiseksi. Tämän työväliseen tarkoitus on myös saada omahoitajan ja lapsen välinen luottamus suhde alkamaan mahdollisimman pian. Lisäksi opas ja siitä saatavat vastaukset auttavat helpottamaan työryhmän tiedonkulkua. On myös oleellista, että nuorten vastauksiin perustuen voidaan nuorten kanssa tehdä tavoitteita tulevaisuutta varten. Esimerkiksi jos nuorella on koulunkäynnissä haasteita, selvitetään yhdessä nuoren kanssa mistä haasteet johtuu ja mitkä ovat ne keinot millä tulevaisuudessa haasteista voi päästä eroon.

Olen jakanut kysymys kategoriat neljään osaan, joita pidän tärkeänä kohdatessa uusi nuori ja jotta saataisiin mahdollisimman kattava kuva nuoren tilanteesta hänen itsensä kertomana. Nämä osat ovat oleellinen osa nuoren kasvun – ja kehityksen kannalta. Ne ovat perhe ja sosiaaliset suhteet, koulu, arki sekä tulevaisuuden suunnitelmat.

6.1 Perhe ja sosiaaliset suhteet

Kodin lämpimällä ilmapiirillä on suuri merkitys lapsen elämälle. On tärkeää, että lapsella on oikeus ilmaista kotona mielipiteensä ja vaikuttaa omiin ja perheen asioihin demokratian periaatteiden mukaisesti. Mikäli nuorta lähellä olevat aikuiset eivät pääse muodostamaan turvallista ja riittävän läheistä suhdetta nuoreen, hän saattaa turvautua kaverisuhteisiin tai muuhun ympäristössä näkemäänsä tai kokemaansa asiaan negatiivisella tavalla. Tällöin nuoren tulevaisuus voi olla varsin riippuvainen siitä, minkälaisessa kaveripiirissä hän milloinkin liikkuu. (Kempainen, 2000, 157). Kuten Kempaisen tekstissä kerrotaan, jos nuori ei perheestään saa turvaa ja kertoa mielipiteitään kotona on kaveripiirillä suuri vaikutus nuoreen.

[Type text]

Lapsen kasvaessa ikätovereiden merkitys lisääntyy ja kavereista tulee yhä tärkeämpiä. On voitava kuulua johonkin, olla osallisena omaan ikäryhmään ja sen lapsi – tai nuorisokulttuuriin. Sosiaalisista taidoista ja sosiaalisen osaamisen vahvistumisesta tulee yhä tärkeämpää kun ollaan tekemisissä muidenkin kuin oman perheen jäsenten kanssa. (Hietala, Kaltiainen, Metsärinne & Vanhala, 2010, 24).

Tässä osiossa käydään kysymysten ja tehtävien avulla läpi nuoren mielestä hänen perhe – ja kaverisuhteensa. Miten nuori tulee toimeen perheenjäsenten ja ystävien kanssa. Mitkä sosiaaliset suhteet ovat nuorelle tärkeimmät ja miten erilaisissa konfliktitilanteissa nuori on tottunut toimimaan.

6.2 Koulu

Koulun merkitys lapselle ja nuorelle on kiistaton. Koulu luo pohjan nuoren tulevaisuudelle, vaikkakin osa nuorista ei sitä vielä ymmärrä. Koulussa opitaan myös vuorovaikutus- ja sosiaalisia taitoja. Koulu tarjoaa nuorelle erilaita vuorovaikutusta kuin nuoren kotiympäristö. Koulussa nuoret eivät ole vain keskenään, vaan siellä tarvitaan myös aikuisia. Siksi koulukohtaamisilla on tärkeä merkitys riittävän itseilmaisun kehittymiselle ja hyvien, vastavuoroisten vuorovaikutustaitojen oppimiselle. Nuoren psykososiaalisen hyvinvoinnin ja kehityksen kannalta koulussa erityisen merkittävä asia on koululuokka, ryhmän koko ja sen pysyvyys. (Hietala, ym, 2010, 10).

Tässä osiossa on tarkoitus perehtyä nuoren koulunkäyntiin, mahdollisesti esiintyviin ongelmiin koulussa ja löytää nuoren haasteet ja vahvuudet koulussa. Kun tiedämme miten nuori kokee koulunkäyntinsä on helpompi ohjaajan keskustella ja tukea nuorta koulunkäynnissä.

6.3 Arki

Tässä osiossa käsitellään lapsen vapaa-aikaa, harrastuksia, terveyttä – ja hyvinvointia, vuorokausirytmiiä, seksuaalisuutta sekä mahdollista päihteiden käyttöä. Koulu on arjen yksi suurin ajankäyttäjät nuoren elämässä, on kuitenkin tärkeää tietää nuoren vapaa-ajasta ja siitä miten hän sen käyttää tai toivoisi sen käyttävän.

[Type text]

6.3.1 Harrastukset

Harrastukset ovat usein nuorelle suuri voimavara, oli se sitten musiikki, valokuvaus tai liikunta. On tärkeää saada ohjaajan tästä tietää jotta harrastus ei katkea nuoren saapuessa uuteen sijoituspaikkaan.

6.3.2 Arjen jaksaminen

Aikuisen tehtävänä on huolehtia siitä, että nuori saa tarpeeksi lepoa. Vuorokausirytmien löytäminen on tärkeää, koska se auttaa nuorta jaksamaan koulussa ja arjen askareissa. Vuorokausirytmien lisäksi jaksamiseen vaikuttaa suuresti ruokailutottumukset. Ruokailutottumukset vaikuttavat myös nuoren tunne-elämään. Usein nuoren tunne-elämän häiriöt liittyvät huonoon ruokavalioon. Ravinnolla on suora vaikutus henkiseen puoleen; psyykinen mielenlaajuus muuttuukin ruokavaliomuutosten myötä. (Kempainen, 2010, 214-215.)

6.3.3 Päihteet

Olen työssäni huomannut, että sijaishuollon asiakkaana olevien nuorten elämään kuuluu hyvin usein päihteet. Tupakka ja alkoholi ovat yleisimmät, mutta myös muut päihdyttävät aineet näyttelevät yhä suurempaa roolia näiden nuorten elämässä.

Terveystieteiden tutkimuskeskus julkaisi 2009 laajan kouluterveyskyselyn tuloksia. Kyselyyn vastasi yli 90 000 peruskoulun kahdeksas – ja yhdeksäsluokkalaista sekä lukijoiden ja ammatillisten oppilaitosten ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijaa. Kyselyn valossa nuorten asenteet päihteitä kohtaan olivat muuttuneet sallivammiksi, kun trendi oli 2000 – luvun alkuvuosien ajan päinvastainen. (Sinkkonen, 2012, 210).

Nuori ei välttämättä vastaa totuuden mukaisesti päihteisiin liittyviin kysymyksiin, mutta kyselyn lomassa saadaan tärkeää tietoa nuoren asenteesta päihteitä kohtaan.

5.4 Tulevaisuuden suunnitelmat

Nuoruusikää ei turhaan sanota toiseksi mahdollisuudeksi. Sillä tarkoitetaan sitä, että nuoruusikäisen vielä lopulliseen muotoon lukkiutumaton parsoonallisuus tarjoaa jatkuvan mahdollisuuden muutokseen. Toisaalta taas sanotaan, että nuoruusiässä voi

[Type text]

pilata tulevaisuuden lopullisesti valitsemalla väärin ja tuhoisin seurauksin. Nuoruusiässä, kuten elämässä yleensäkin, on valintojen tekeminen ratkaisevin asia. Teini tekee oman elämänsä valintoja sillä elämäkokemuksella, mikä hänellä on kertynyt, ja niillä tiedoilla ja taidoilla, jotka hänelle ovat siihen mennessä karttuneet. (Hietala, ym, 2010, 161).

Nuoren voi olla vaikeaa hahmottaa tulevaisuuttaan varsinkin kun sijaishuolto on vasta alkanut. On kuitenkin tärkeää, että nuorta aletaan ohjaamaan tulevaisuuden ajatteluun, oli se lähitulevaisuuteen tai kauemmas.

7 PROSESSIN KULKU JA ARVIOINTI

Aloitin työni Sos – Lapsikylän nuorisokodissa keväällä 2013. Tuossa ajankohdassa opinnäytetyöni alkoi olemaan ajankohtaista. Hetken nuorisokodissa työskenneltyäni huomasin, että heiltä puuttui tällainen nuorten kansio, jonka itse omassa työskentelyssä kokisin hyväksi työvälineeksi. Kyselin työyhteisön mielipidettä asiasta, haluaisivatko he työvälineeksi tällaisen kansion. He näyttivät idealleni vihreää valoa ja siitä lähti hankkeeni liikkeelle.

Prosessi lähti siis hyvin liikkeelle ja idea oli selkeä niin minulle kuin tilaajalle. Olin työelämässä koko tämän prosessin ajan ja nopeasti huomasin, että työelämän ja opiskelun yhdistäminen oli käytännössä mahdotonta minulle. Näin ollen työssäni kesti aivan liian kauan. Haasteena oli myös se, että olin työelämässä ja idea oli minulle itsestään selvyys. Tämä asetti omat vaatimuksensa, koska päässäni minulla selkeä kuva kuinka työni toteutan, mutta ajatukseni saaminen järkevään muotoon paperille osoittautui todella hankalaksi. Sellaiset kysymykset heräsivät mieleeni, että miten rajaan alueen, mitä kerron ja miten kerron ideastani. Toisaalta haaste oli myös se, että henkilökohtaisesti en ole ollut hyvä ilmaisemaan itseäni kirjoittamalla. Olen enemmän tekijä kuin kirjoittaja se todennäköisesti näkyy lopputuloksessa. Prosessi eteni hitaasti, eikä tässä tapauksessa voi sanoa varmasti, koska välissä oli kuukausia jolloin en tehnyt työni eteen mitään.

[Type text]

Arviointia suoritettiin läpi prosessin ohjaavan lehtorin ja työelämänohjaajan toimesta. Työelämänohjaajalle laitoin alustan produktin johon hän laittoi omat korjausehdotuksensa joiden perusteella sain produktin lopulliseen muotoonsa. Ohjaavan lehtorin kanssa tapasimme ja soittelimme opinnäytetyöni kehittymisestä. Oman tilanteeni vuoksi prosessi venyi luvattoman pitkäksi ja aikataulut paukkuivat vastaan. Valitettavasti aikataulullisista ongelmista johtuen sitä ei ole ehditty testaamaan käytännössä, mutta uskon, että ammattitaitoiset kollegat osaavat sitä hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla.

8 POHDINTA

Lastensuojelun tulee olla lapsilähtöistä ja laadukasta. Varsinkin laadun takaa ammattitaitoiset työntekijät ja sitä kautta ammattitaitoinen työyhteisö. Lapsen puolesta puhujana toimii parhaiten tietenkin lapsi itse, mutta omahoitajan rooli lapsen elämässä on varsin merkittävä. Omahoitajan tulisi olla lapselle se aikuinen jolle voi kertoa asioista ja keneen voi luottaa.

Työssäni Sos - Lapsikylän nuorisokodissa huomasin, että kun uusi nuori saapuu, hänestä tiedetään vain perustiedot. Työssäni käydään läpi yhdessä nuoren kanssa koulu, ystävät, perhe, seurustelu, terveys ja rahankäyttö. Yhdessä asioiden käyminen tarkoittaa, että nuori saa itse kertoa asioistaan miten hän itse kokee ne. Tähän minun mielestäni on tarve. Saada lapsi keskustelemaan omista asioista ja saada lapsi kokemaan, että häntä kuunnellaan. Samalla kun asioista puhutaan, on se paras mahdollinen alku omahoitaja – nuori suhteelle. On myös siis tärkeää, että nuoren kanssa yhdessä mietitään nuoren mahdollisia haasteita elämässään ja kuinka haasteista selvitään.

Toivon, että tämä tuotos jää pysyvästi nuorisokodille käyttöön ja se auttaa niin työntekijöitä ja etenkin nuoria, lastensuojelua tehdään kuitenkin vain ja ainoastaan lasten hyväksi. Parhaassa mahdollisessa tapauksessa työryhmä ottaa kyselyn

[Type text]

käyttöön, muokkaa sitä parhaalla mahdollisella tavalla. Parhaan tuloksen työyhteisö saa kun he miettivät nuorten kanssa yhdessä mitkä kysymykset kenenkin nuoren kohdalla toimii. Tuotos ei ole siis ehdoton, vaan jokaisen työntekijän tulee muokata kysymyksiä nuoren tarpeiden mukaan.

Itse nuorisokodissa työskenneltyäni olen huomannut, että nuoret eivät välttämättä heti ole valmiita avautumaan asioistaan. Tämä siis vaatii jo luottamus suhteen muodostumista jotta produktista saataisiin parhaat mahdolliset tulokset irti. Eikä tarkoitus olekaan, että nuori vastaa heti kaikkiin kysymyksiin, vaan annetaan hänelle mahdollisuus kertoa asioistaan itse ja kaikki vähäinenkin tieto on arvokasta.

Opinnäytetyöstäni tuli varsin haastava, lähinnä omasta toiminnasta johtuen. En osannut aluksi rajata aluetta tarpeeksi ja loppuvaiheessa tekstin tuottaminen oli työntakana. Lisäksi pitkäksi venähtänyt tekoaika aiheutti omat haasteensa. Näin jälkempäin miettiessäni olisi ollut hyvä perehtyä huolella siihen, millainen on toiminnallinen opinnäytetyö ja mitä sen tekeminen vaatii. Mutta kuten jo aiemmin mainitsin olen enemmän tekijä tyyppi kuin kirjoittaja. Siksi varmasti minulle vaikeuksia opinnäytetyö aiheuttikin. Minun olisi pitänyt miettiä enemmän mitä haluan työssäni kertoa. Tiedän, että produktini on työyhteisölle hyvä työväline, mutta sitä en tiedä, osasinko avata työssäni sen idean lukijoille.

LÄHTEET

Hietala, Tarja & Kaltiainen, Tiina & Metsärinne, Ulla & Vanhala, Erja 2010. Nuori ja mieli. Koulu mielenterveyden tukena. Helsinki: Tammi.

Kemppinen, Pertti 2000. Lasten ja nuorten tunne – elämän häiriöt. Vantaa: Kustannusvalmennus P. & K. Oy.

Kyrönseppä, Ulla & Rautianen, Juha – Matti 1993. Lapsi laitoksessa. Porvoo: WSOY.

[Type text]

Mattila, Kati – Pupila 2007. Arvostava kohtaaminen. Arjessa, auttamistyössä ja työyhteisössä. Jyväskylä: PS – kustannus.

Niemelä, Hilikka 2000. Koti SOS – lapsikylässä. Uusi mahdollisuus. Jyväskylä: PS – kustannus.

Räty, Tapio 2012. Lastensuojelulaki. Käytäntö ja soveltaminen. Helsinki: Edita Publishing OY.

Saastamoinen, Kati 2010. Lapsen asema sijaishuollossa. Käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Sinkkonen, Jari 2012. Nuoruusikä. Miten lapsesta tulee nuori aikuinen. Helsinki: WSOY.

Taskinen, Sirpa 2007. Lastensuojelulaki. Soveltamisopas. Helsinki: Stakes.

Vilkka, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/asiaa_lastensuojelusta/mita_huostaanotto_on/sijaishuolto

<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto>

<https://www.sos-lapsikyla.fi/mita-me-teemme/tyomme-maailmalla/historia>

<https://www.sos-lapsikyla.fi/mita-me-teemme/tyomme-suomessa/historia>

<https://www.sos-lapsikyla.fi/lastensuojelu/toimipisteet/nuorisokoti>

[Type text]

LIITTEET



Mitä sinulle kuuluu? - Taustatieto kansio

Työvälinen lastensuojelun sijaishuollossa

Sakari Vaikkinen

[Type text]

Sisällys

1 JOHDANTO	24
2 OHJAAJALLE	25
3 PERHE – JA SOSIAALISET SUHTEET	26
2.1 Minä ja perheeni	27
2.2 Kaverit	29
2.3 Tehtävä 1. Verkostokartta	30
3 KOULU	31
3.1 Tehtävä 2. Kymmenen positiivista asiaa koulusta.	32
4 ARKI	33
4.1 Vapaa-aika->harrastukset->vapaa-ajan vietto	33
4.2 Terveys/hyvinvointi	34
4.3 Vuorokausirytmii	36
Tehtävä 3. Ajankäyttö	38
4.4 Seksuaalisuus->seurustelu->seksi	38
4.5 Päihteet	39
4.5.1 Tupakointi	39
4.5.2 Alkoholi	40
4.5.3 Huumeet	41
4.6 Rikollisuus	41
4.7 Rahankäyttö	42
5 TULEVAISUUDEN SUUNNITELMAT	43
Tehtävä 4. Mitkä ovat vahvuutesi?	44
6 LISÄTIETOLOMAKE TYÖNTEKIJÄLLE	47

1 JOHDANTO

Luet nyt opasta joka on tarkoitettu Sos – lapsikylän nuorisokodille Vaajakoskelle. Tämä opas on tarkoitettu lastensuojelun sijaishuollon työntekijöiden työvälineeksi.

Oppaan on tarkoitus antaa työntekijälle vinkkejä mitä hän voi kysyä nuorelta kun hänet ensimmäistä kertaa kohtaa. Oppaan tarkoitus on saada nuori keskustelemaan omista asioistaan ja taustoistaan. Samalla keskustelun ohella työntekijä pääsee aloittamaan jo nuoreen tutustumisen ja luottamussuhteen rakentamisen. Kysymyksiä ja tehtäviä voidaan täyttää yhdessä tai nuori täyttää ne ja sen jälkeen aikuinen käy keskusteluita nuoren vastauksista. Opas toimii vain ohjeviittana, aikuinen voi lisätä tai vähentää kysymyksiä nuoren vastausten perusteella. Tärkeintä on saada nuori keskustelemaan häneen liittyvistä asioista ja refleктоimaan hänen toimintaansa.

2 OHJAAJALLE

Tämä opas on tarkoitettu sinulle ja työyhteisöllesi. Tarkoituksena on kartoittaa nuoren elämäntilannetta ja taustojaan hänen omasta näkökulmastaan. Kysymykset ja aihealueet ovat vinkkeinä sinulle. Kysymysten esittämisestä saat itse päättää, onko mahdollista täyttää lomakkeet nuoren kanssa yhdessä vai vastaatko sinä niihin nuoren kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta. Voit myös halutessasi muokata kysymyksiä erilaisiin tilanteisiin sopivaksi. Mahdollista on myös se, että nuori ei ole halukas vastaamaan kysymyksiin, sinun tehtävänäsi on motivoida nuorta keskusteluun. Nuori myös voi jättää kysymyksiin vastaamatta todenmukaisesti, tämä antaa sinulle kuitenkin tärkeää tietoa nuoren asenteesta käsiteltävään asiaan. Toivon antoisia keskustelu hetkiä nuoren kanssa.

3 PERHE – JA SOSIAALISET SUHTEET

Lapsella on oikeus ilmaista kotona mielipiteensä ja vaikuttaa omiin ja perheen asioihin demokratian periaatteiden mukaisesti. Mikäli nuorta lähellä olevat aikuiset eivät pääse muodostamaan turvallista ja riittävän läheistä suhdetta nuoreen, hän saattaa turvautua kaverisuhteisiin tai muuhun ympäristössä näkemäänsä tai kokemaansa asiaan negatiivisella tavalla. Tällöin nuoren tulevaisuus voi olla varsin riippuvainen siitä, minkälaisessa kaveripiirissä hän milloinkin liikkuu. (Kempinen 2000. 157). Jos nuori ei perheestään saa turvaa ja kertoa mielipiteitään kotona on kaveripiirillä suuri vaikutus nuoreen. Tässä osiossa käydään kysymysten ja tehtävien avulla läpi nuoren mielestä hänen perhe – ja kaverisuhteensa. Saamien tietojen kautta työntekijän on hyvä lähteä tekemään perhetyötä ja auttaa nuorta mahdollisissa ongelmissa, liittyen perheeseen tai sosiaalisiin suhteisiin.

2.1 Minä ja perheeni

Nimi:

Ikä:

Sotu:

Perheeni:

Vanhempien yhteistiedot:

1-----2-----3-----4-----5

Miten tulet toimeen vanhempien / sisarusten kanssa?

1-----2-----3-----4-----5

[Type text]

Huonosti

Hyvin

Millaiset ovat vanhempiesi keskinäiset välit?

1-----2-----3-----4-----5

Huonot

Hyvät

Millaisia muutoksia perheessäsi on tapahtunut vuosien varrella?

Mitä perhe sinulle merkitsee?

Onko koti sinulle tärkeä? Miksi?

Joskus teillä tulee riitaa perheenjäsenten kesken. Mistä asioista riitelette?

Miten riidat ratkaistaan?

Rajoittavatko vanhempasi menemisiäsi tai tekemisiäsi? Miten?

Mitä mieltä olet sinulle asetetuista rajoituksista?

[Type text]

Millaiset kotiintuloajat sinulla on arkisin ja viikonloppuisin?

Miten ne ovat toimineet?

Käyttävätkö vanhempasi päihteitä? Kuinka paljon?

Mitä mieltä olet vanhempiesi päihteidenkäytöstä?

Oletko saanut vanhemmiltasi päihdevalistusta/opastusta?

2.2 Kaverit

Onko sinulla paljon kavereita?

1-----2-----3-----4-----5

Ei

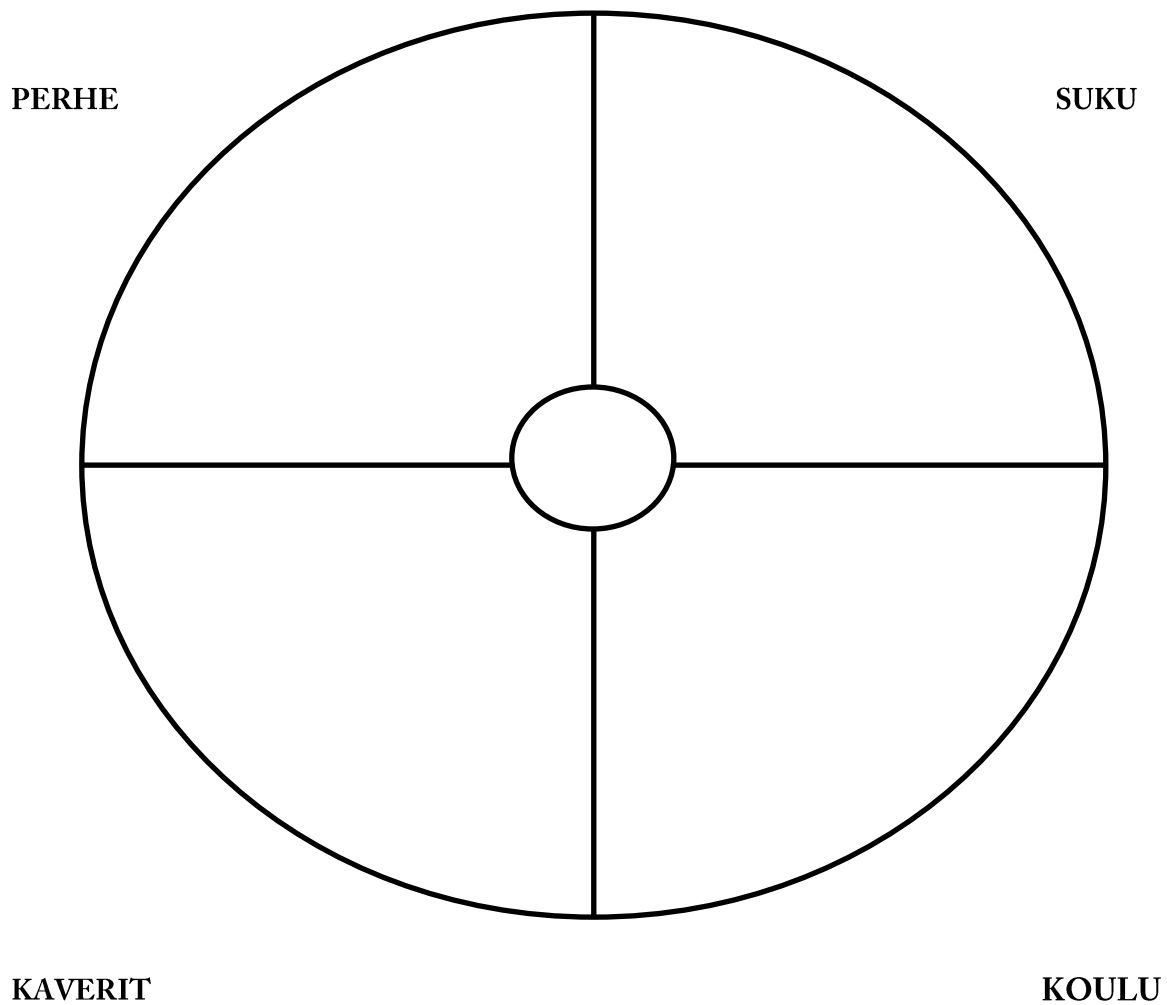
Kyllä

Kuinka usein vietät aikaa kavereidesi kanssa?

Mitä teet kavereiden kanssa?

[Type text]

2.3 Tehtävä 1. Verkostokartta



Nuori asettaa itsensä keskiympyrään. Nuori laittaa aihealuittain tärkeät ihmiset ympyrään, mitä lähemmäksi keskustaa hän sijoittaa ihmisen, sen tärkeämpi ihminen on hänelle.

[Type text]

3 KOULU

Koulu on lapsen ja nuoren tärkeistä yhteisöistä toinen heti kodin jälkeen. Koulun ensisijaisena tavoitteena on toimia oppimisyhteisönä, jossa kasvetaan ja kehitetään paitsi aikuisten ohjaamana myös vertaisryhmän keskellä. (Hietala, Kaltiainen, Metsärinne & Vanhala 2010, 20-21). Samanlaisena toistuva päiväjärjestys luo nuorelle ennustettavuutta elämään, vaikkakin nuori saattaa pitää tätä rutiinia tylsänä.

Tässä osiossa on tarkoitus perehtyä nuoren koulunkäyntiin, mahdollisesti esiintyviin ongelmiin koulussa ja löytää nuoren haasteet ja vahvuudet koulussa.

Kouluhistoriasi?

Miten koulu on mielestäsi sujunut?

Missä koet olevasi hyvä koulussa?

Mikä tuottaa vaikeuksia koulussa?

Tuletko toimeen muiden oppilaiden kanssa?

[Type text]

Onko sinulla paljon poissaoloja koulusta? Miksi?

Miten vietät välitunnit?

3.1 Tehtävä 2. Kymmenen positiivista asiaa koulusta.

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	

Nuori miettii kymmenen positiivista asiaa koulusta.

[Type text]

4 ARKI

Tässä osiossa käsitellään nuoren arkea. Nuoren arki koostuu monesta osa – alueesta, vapaa-aika ja harrastukset, arkirytmi, ruokailu tottumukset, lepo, seurustelu – ja seksi, rahankäyttö sekä mahdolliset rikokset ja päihdekokeilut ovat kaikki tärkeitä asioita tietää kun aletaan nuoren kanssa työskentelemään. Etenkin jos nuorella on päihdekokeiluja paljon ja rikoksia, on hyvä saada mahdollisesti alkava kierre loppumaan.

Tulevaisuuden tavoitteena on nuoren itsenäistyminen, siksi on tärkeää puhua nuoren kanssa näistä asioista. Tavoite saada nuori ymmärtämään riittävän levon tarve, terveellinen ruokavalio ja harrastuksien merkitys hänen elämässään. On myös aikuisten vastuulla keskustella ja kertoa nuorelle seksistä, ehkäisystä ja seurustelusta. Jos nuoren rahankäytössä ilmenee ongelmia, on tärkeää, että nuorta opetetaan vastuulliseen ja säännöstelltyyn rahankäyttöön.

4.1 Vapaa-aika->harrastukset->vapaa-ajan vietto

[Type text]

Harrastatko liikuntaa? Jos on niin mitä?

Haluaisitko harrastaa jotain?

Miten vietät vapaa-aikaasi?

Kenen kanssa?

4.2 Terveys/hyvinvointi

Tunnetko itsesi terveeksi?

1-----2-----3-----4-----5

Ei

Kyllä

Onko sinulla todettu sairauksia? Jos on niin mitä?

[Type text]

Onko sinulla usein päänsärkyä tai vatsakipuja?

Milloin viimeksi sinulle on tehty terveystarkastus?

Syötkö mielestäsi riittävästi?

1-----2-----3-----4-----5

Ei

Kyllä

Millainen on aamupalasi?

Saatko unta riittävästi?

1-----2-----3-----4-----5

Ei

Kyllä

Syötkö usein särkylääkkeitä? Mitä?

1-----2-----3-----4-----5

Ei

Kyllä

Huolehditko mielestäsi hyvin henkilökohtaisesta hygieniasta?

1-----2-----3-----4-----5

[Type text]

Ei

Kyllä

Kuinka useasti harrastat liikuntaa viikossa?

4.3 Vuorokausirytmii

Minkälainen päivärytmi sinulla on?

Monelta käyt nukkumaan?

Monelta heräät?

Onko sinulla vaikeuksia saada unta?

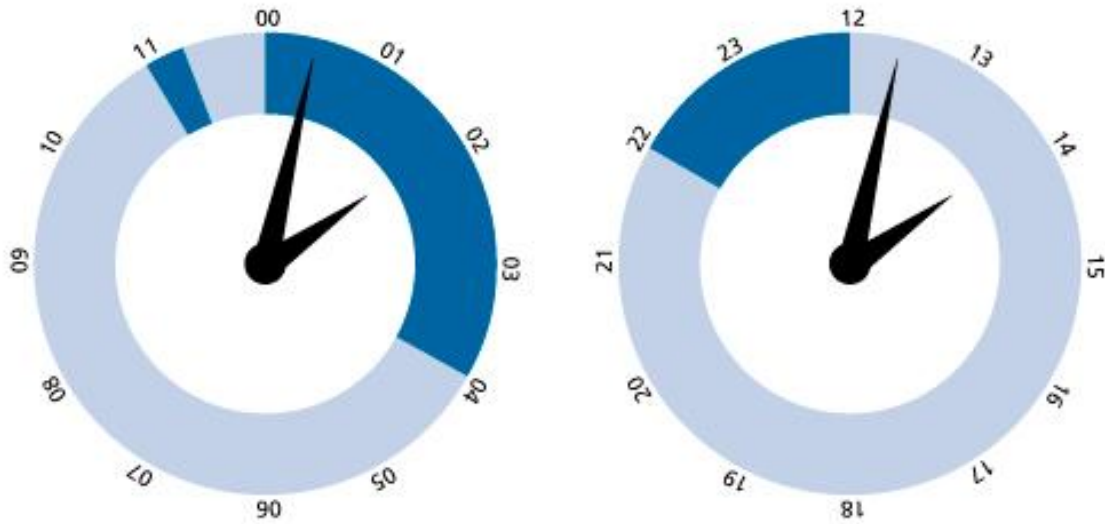
Tuottaako herääminen sinulle vaikeuksia?

Nukutko mielestäsi tarpeeksi?

Nukutko yöunesi hyvin ja levollisesti?

[Type text]

Tehtävä 3. Ajankäyttö



Yllä olevaan kuvaan merkitään kelloaikojen mukaan miten vuorokaudesi etenee.

4.4 Seksuaalisuus->seurustelu->seksi

Onko sinulla vakituista tyttö/poikaystävä?

Kauan olette seurustelleet?

[Type text]

Oletteko olleet sukupuoliyhteydessä?

Oletko käyttänyt ehkäisyä?

Onko sinulla ollut sukupuolitauteja?

4.5 Päähteet

4.5.1 Tupakointi

Tupakoitko?

JOS TUPAKOI

Kuinka kauan olet polttanut?

Jos tupakoit, monta tupakkaa päivässä?

[Type text]

Oletko yrittänyt lopettaa?

Onko sinulla motivaatiota lopettaa?

4.5.2 Alkoholi

Käytätkö alkoholia?

Kuinka usein käytät alkoholia?

Jos juot niin montako annosta kerralla?

Onko sinulta lähtenyt muisti juomisen takia?

Oletko pystynyt aina alkoholin vaikutuksen alaisena huolehtimaan itsestäsi?

Onko alkoholin käytöstä aiheutunut harmia itsellesi, lähipiirille, kavereille, muille?

Jos on niin mitä?

[Type text]

4.5.3 Huumeet

Oletko käyttänyt huumeita?

JOS ON KÄYTTÄNYT

Mitä huumeita olet käyttänyt?

Kuinka useasti?

Tuleeko sinulle vieroitusoireita huumeiden käytön jälkeen?

Kärsivätkö kaverisuhteesi huumeiden käytöstä?

4.6 Rikollisuus

Oletko ollut tekemisissä poliisin kanssa? Jos olet niin miksi?

[Type text]

Onko sinulla sakkoja?

4.7 Rahankäyttö

Saatko viikkorahaa?

Mistä saat rahaa?

Kuinka paljon sinulla menee rahaa viikossa / kuukaudessa?

Mihin rahasi menevät?

Osaatko jaksottaa rahan käyttöäsi viikolle/kuukaudelle?

[Type text]

5 TULEVAISUUDEN SUUNNITELMAT

Haluatko pitää yhteyttä vanhempiisi tai muihin läheisiin ihmisiin?

Miten suhtaudut tulevaisuuteen?

Mitkä ovat mielestäsi vahvimmat ominaisuutesi?

Missä osa-alueella tarvitset mielestäsi tukea?

Oletko tyytyväinen elämäntilanteeseesi?

Missä näet itsesi viiden vuoden päästä?

[Type text]

Missä haluaisit viettää lomasi?

Näetkö mitään estettä siihen, että lomasi ei onnistuisi kyseisessä paikassa?

Tehtävä 4. Mitkä ovat vahvuutesi?

Ohessa on luettelo henkilökohtaisista vahvuuksista. Merkitse vahvuudet, jotka kuvaavat sinua tällä hetkellä. Voit myös itse lisätä niitä vahvuuksia, jotka mielestäsi listalta puuttuvat.

Aktiivinen

Aloitekykyinen

Avarakatseinen

Avulias

Ennakkoluuloton

Epäitsekkäs

Estoton

Hassutteleva

Herkkä

Hienotunteinen

Hillitty

Huolehtivainen

Huolellinen

Huoleton

Huomaavainen

Hyväntuulinen

Hätäilemätön

Itsevarma

Ihanteikas

Impulsiivinen

[Type text]

Innokas	Itseensä luottava
Itsensä hillitsevä	Itsenäinen
Joustava	Järjestelmällinen
Kekseliäs	Kunniainhimoinen
Kiltti	Kohtelias
Kärsivällinen	Käytännöllinen
Leppoisa	Luotettava
Mahdollisuuksiin tarttuva	Maltillinen
Miellyttävä	Monitaitoinen
Muodollinen	Myötätuntoinen
Määrätietoinen	Neuvokas
Nokkela	Oikeudenmukainen
Oma-aloitteinen	Omaperäinen
Oppivainen	Optimistinen
Perusteellinen	Pohdiskelevä
Puhelias	Pätevä
Päätäväinen	Rauhallinen

[Type text]

Rehellinen

Reipas

Rento

Rohkea

Sanavalmis

Seikkailunhaluinen

Seurallinen

Sosiaalinen

Spontaani

Suunnitelmallinen

Suvaitseva

Sympaattinen

Säästäväinen

Taiteellinen

Tarkka

Tasapainoinen

Tehokas

Terve

Tunnollinen

Tunteellinen

Täsmällinen

Vakuuttava

Varovainen

Vastuuntuntoinen

Yhteistyökykyinen

Ystävällinen

Älykäs

6 LISÄTIETOLOMAKE TYÖNTEKIJÄLLE

Lisätietolomake on tarkoitettu työntekijälle omien havaintojen kirjaamiseen. Hän voi kirjata jokaisessa osiossa huomaamiaan käytöksen tai elekielen muutoksia epämiellyttävien kysymyksien kohdalla. Lisätietolomakkeeseen työntekijä voi myös kirjata omia muistiinpanoja, mahdollisia ajatuksia ja omia huomioita keskustelun pohjalta. Keskustelussa voi myös tulla esiin sellaisia asioita, joita ei ole kysytty.

PERHE- JA SOSIAALISET SUHTEET:

KOULU:

ARKI:

TULEVAISUUDEN SUUNNITELMAT:

MUUTA:

[Type text]

LINKKI VINKIT:

Päihteistä ja riippuvuuksista:

<http://www.paihdelinkki.fi>

Nuorten kulma löydöt tietoa ja vastauksia moniin kysymyksiin:

<http://www.hyvinvointipolku.fi/web/polku/nuoret>

[Type text]